

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen
(MPD)

BESLUT

1 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

Försvarsmakten
Ledningsregementet
Miljöprövningsenheten
Pl 920
749 81 ENKÖPING

Slutliga villkor enligt miljöskyddslagen (1969:387) för buller från den militära skjut- och sprängningsverksamhet som Försvarsmakten bedriver på Enköpings närövningsfält (S1/Fo47) i Enköping, Enköpings kommun, samt upphävande av villkor enligt 24 kap. 8 § miljöbalken (MB) för samma verksamhet

BESLUT

Länsstyrelsen i Uppsala län, Miljöprövningsdelegationen (MPD), godkänner den nu aktuella provotidsredovisningen och avslutar provotiden vad gäller buller samt fastställer slutliga villkor för buller från nuvarande och utökad militär skjut- och övningsverksamhet, där skarp ammunition och sprängämnen används (inkl. destrueras), på Enköpings närövningsfält (S1/Fo47) i Enköping, Enköpings kommun.

Länsstyrelsen i Uppsala län (Miljöprövningsdelegationen) upphäver med stöd av 24 kap. 8 § miljöbalken (MB) villkor 4 i tillståndsbeslutet den 16 maj 2002 (dnr. 243-6145-98) angående nyttjandet av akustisk skjutbana (G3) på samma närövningsfält.

Verksamheten klassas enligt bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd numera med **verksamhetskod 92.10**, skjutfält för skjutning med grovkalibrigt vapen (kaliber större än 20 mm) eller för sprängning av ammunition, minor eller andra sprängladdningar (provningsnivån är B, vilket innebär tillståndsplikt med provning i Länsstyrelsen) och **verksamhetskod 92.20**, skjutbana som är stadigvarande inrättad för skjutning utomhus med skarp ammunition till finkalibrigt vapen (kaliber mindre än 20 mm) för mer än 5 000 skott per kalenderår (provningsnivå C, vilket innebär anmälningsplikt till den kommunala miljönämnden/Generalläkaren).

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA **BESÖKSADRESS:** HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 **TELEFAX:** 018 -ha **E-POST:** helena.andersson@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 **ORGANISATIONSNUMMER:** 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

2 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

Som slutliga villkor för buller från verksamheten ska följande gälla

7. Buller från skjutbanor på avståndet 100 m och 200 m skall begränsas så att den maximala ljudnivån i frifältsvärde med tidsvägning impuls utomhus vid bostäder inte överskrider följande riktvärden *.
70 dBAI vardagar kl. 07-22,
70 dBAI lördag, söndag och helgdag kl. 09-19 och
65 dBAI lördag, söndag och helgdag kl. 19-22.
8. Buller från handgranatbana skall begränsas så att ljudnivån inte överskrider riktvärdet * 95 dBLcx.
9. Skjutavståndet 300 m får användas högst 10 gånger om året för sammanlagt maximalt 4 000 skott per år.

* *Med riktvärde avses ett värde som om det överskrids medför skyldighet för tillståndshavaren att vidta sådana åtgärder att värdet kan hållas.*

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Tidigare beslut

Länsstyrelsen meddelade den 16 maj 2002 (dnr. 243-6145-98) Försvarsmakten tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) till militär skjut- och övningsverksamhet på Enköpings närövningsfält (S1/Fo47) i Enköping, Enköpings kommun, där skarp ammunition eller sprängämnen används (inklusive destrueras), med högst 600 000 finkalibriga skott per år, för övningsverksamhet vid handgranatbanan med högst 1 000 skarpa handgranater per år samt för ytterligare högst 500 skarpa sprängningar per år.

Länsstyrelsen beslutade vid samma tillfälle med stöd av 21 § miljöskyddslagen att under en prövotid till och med den 30 juni 2003 skjuta upp frågan om slutliga villkor och skyddsåtgärder angående buller från skjutbanorna och de övriga anläggningarna för sprängning.

Under prövotiden skulle Försvarsmakten undersöka bullrets påverkan på närboende samt pröva möjliga skyddsåtgärder för att minska bullerpåverkan. I utredningen skulle ingå en ny bullerberäkning som visade befintliga (G1 och G2) och planerade (G3) skjuthallars dämpande effekt. Redovisningen skulle redovisa antalet störda boende vid olika bullerintervall. Även effekten av möjliga kompletterande skyddsåtgärder skulle redovisas samt kostnadsberäknas såsom t.ex. byggande av bullerdämpande skjuthallar på de skjutavstånd som saknade detta, förbättringar av befintliga skjuthallar alternativt andra skyddsåtgärder som

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

3 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

Försvarmakten fann lämpligare. Beräkningarna skulle göras för enkelskott. I redovisningen skulle även förnyade bullerberäkningar avseende handgranatkastningen med aktuell använd modell ingå. Även dessa redovisningar skulle ske på samma sätt som beskrivits ovan. Redovisningen av utredningen samt förslag till slutliga villkor skulle lämnas in till Länsstyrelsen senast den 30 juni 2003.

Ärendets handläggning

Försvarmakten inkom med provotidsredovisning till Länsstyrelsen den 7 juli 2003. Handlingarna skickades på remiss för eventuella kompletteringar till Miljö- och byggnadsnämnden i Enköpings kommun och Generalläkaren den 21 augusti 2003. Länsstyrelsen skickade begäran om kompletteringar den 20 oktober 2003 till Försvarmakten. Kompletteringar inkom den 13 december 2004. Länsstyrelsen begärde in ytterligare kompletteringar den 28 november 2005. Ytterligare kompletteringar inkom från Försvarmakten den 13 februari 2006. Handlingarna remitterades till Miljö- och byggnadsnämnden i Enköpings kommun samt till Generalläkaren den 17 mars 2006. Ärendet kungjordes i Enköpings Posten den 21 mars 2006 och i Upsala Nya Tidning den 22 mars 2006. Yttranden inkom från Generalläkaren samt Miljö- och byggnadsnämnden Enköpings kommun den 7 april respektive den 12 maj 2006. Yttrandena har skickats till Försvarmakten för kommunikering. Bemötande inkom från Försvarmakten den 16 juli 2007.

Försvarmakten har fått del av Länsstyrelsens förslag till beslut i ärendet och beretts tillfälle att komma in med synpunkter. Försvarmakten har emellertid inte hörts av inom föreskriven tid.

FÖRSVARSMAKTENS BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

Försvarmakten har under en provotid gjort en analys av utnyttjandet av skjutbanorna. Därvid har det beslutats att den tidigare planerade skjutbanan G3 inte ska byggas. De befintliga banorna G1 och G2 är båda försedda med rörliga ljuddämpande skjuthallar. Skjuthallarna dämpar ca 15 dB i bakåt- och snett bakåtriktningarna. På skjutbana G1 finns två rörliga skjuthallar (rörliga i sidled) på skjutavstånden 100 m och 200 m. På skjutbana G2 finns en rörlig skjuthall (rörlig i längdled) som kan förflyttas mellan avstånden 100 m och 50 m. För att dämpa ljudutbredningen ytterligare krävs fasta skjuthallar, inga andra tekniska åtgärder finns. Med sådana hallar kan endast det kortaste skjutavståndet användas, eftersom terrängen inte medger skjutning över eller förbi framförvarande hall. Det är inte möjligt att öka dämpningen i de rörliga hallarna eftersom de inte är fast förankrade i marken. Hallarna är rörliga med hjul på skenor, vilket innebär ett avstånd mellan underkant på väggen och marken där skottljudet kan passera.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

4 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

Eftersom effekten av en fast skjuthall i detta fall ökar enbart i bakåt- och snett bakåtriktningen skulle den faktiska effekten bli marginell för befintliga bostäder. Den beräknade kostnaden för att bygga en fast skjuthall är minst 750 000 kr. Försvarsmakten anser att med de ovan angivna förutsättningarna det inte finns miljömässiga skäl att föreskriva om villkor för fasta skjuthallar.

Skjutavståndet 300 m saknar skjuthall men används högst 10 gånger om året för högst 4 000 skott. Kostnaden för att bygga fast skjuthall på avståndet 300 m beräknas till densamma som ovan och Försvarsmakten anser att det inte finns någon anledning att föreskriva om villkor för skjuthall på detta avstånd på grund av ovan angiven omfattning.

Fördelningen på ammunitionsslag är ca 80 % kal 5,56 mm till Ak 5 och ca 20 % kal 7,62 mm till Ak 4. Trots att den vid tillståndsprövningen planerade skjutbanan G3 inte kommer att uppföras kommer ramen för maximalt antal skott på banorna G1 och G2 som anges i villkor 3 i tillståndsbeslut 16 maj 2002 att kunna hållas. Detta innebär att största antalet skott minskar märkbart. På handgranatsbanan används handgranat m/90 som har lägre laddningsvikt än den tidigare använda m/45 B, vilket medför påtagligt minskad ljudutbredning.

Försvarsmakten har låtit genomföra nya beräkningar av ljudutbredningen enligt ovan angivna förutsättningar på avstånden 100 m och 200 m. Beräkningarna har gjorts avseende stående position för skytten vilket är den position som ger störst ljudutbredning även då liggande position är vanligast vid skjutövningar. Beräkningarna har även gjorts med förutsättningen medvind i alla riktningar. Detta sammanvägt ger beräkningar för värsta fallen av ljudutbredning.

På skjutavståndet 300 m har inga nya beräkningar gjorts och Försvarsmakten anser det ej behövt att redovisa ljudutbredningen på detta avstånd då antalet skott per år är högst 4 000. Kostnaderna för en bullerutredning skulle uppgå till mellan tio och femton tusen kronor och Försvarsmakten anser att det ej är rimligt eftersom en sådan utredning inte skulle innebära någon väsentlig övrig information i förhållande till den utredning som redan gjorts i ärendet.

Ansökan med åtagande och yrkanden

Enligt Försvarsmaktens mening kan villkorspunkten 3 i tillståndet den 16 maj 2002 rörande skjutbanorna G1 och G2 inte ändras i anledning av prøvotidsutredningen. Däremot föreslås kompletterande villkorspunkt 7 enligt följande.

Skjutning på skjutavstånden 100 m och 200 m på stora skjutbanan G1 och korthållsbanan G2 skall ske i luddämpande skjuthall.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

5 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

Eftersom den planerade skjutbanan G3 inte skall byggas föreslår Försvarmakten att villkorspunkten 4 i tillståndsbeslutet den 16 maj 2002 upphävs.

Beträffande handgranatsbanan föreslår Försvarmakten ingen komplettering till villkorspunkten 5, eftersom övergången till en ny typ av handgranat inneburit väsentligt minskad ljudutbredning så att numera inga boende kan utsättas för ljudnivåer över riktvärdet för befintliga bostäder.

YTTRANDEN

Miljö- och byggnadsnämnden i Enköpings kommun anser i sitt yttrande den 12 maj 2006 att det är rimligt att utforma ett villkor med riktvärden för högsta bullernivå hos närboende. Motivet till detta är att trots att Försvarmakten redovisar i prøvotidsredovisningen att det är ett fåtal som kan beröras av bullerstörningar från verksamheten samt att det ej inkommit några klagomål på verksamheten kan det finnas de som upplever störningar utan att ge sig tillkänna. Det kan därför anses vara rimligt att kräva att villkor med riktvärden för buller hos de närboende sätts upp. Eftersom Försvarmakten själva inte föreslagit några riktvärden anser Miljö- och byggnadsnämnden att det är lämpligt att använda sig av de riktvärden för buller som finns angivna i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2005:15) om buller från skjutbanor. Vidare anser Miljö- och byggnadsnämnden att det inte är motiverat att kräva att nya fasta skjuthallar byggs på skjutbanorna. Kostnaderna för fasta hallar och att fördelen med de rörliga hallarna skulle gå förlorad sammantaget med att det inte inkommit några klagomål på verksamheten gör att det anses oskäligt att kräva nybyggnation av fasta skjuthallar.

Generalläkaren anser i sitt yttrande den 7 april 2006 att det ej kan anses ekonomiskt försvarbart att begära fasta skjuthallar på något av de tre avstånden. Generalläkaren anser vidare att villkor 4 i tillståndsbeslut 16 maj 2002 kan upphävas då bana G3 ej kommer att byggas.

SÖKANDENS BEMÖTANDE AV UPPGIFTERNA I YTTRANDENA

Angående Generalläkarens yttrande konstaterar Försvarmaktens att vad Generalläkaren anfört överrensstämmer med de yrkanden och förslag som Försvarmakten framfört i ärendet.

Beträffande Miljö- och byggnadsnämndens yttrande anser Försvarmakten att det inte är behövt eller meningsfullt att såsom nämnden föreslår föreskriva villkor om riktvärden för ljudnivå vid bostäder, eftersom det inte finns någon objektiv

möjlighet att kontrollera ljudnivån i enskilda fall vid skjutstillfällena. Försvarsmakten anser att den i ärendet redovisade bullerutredningen med beräkning av ljudnivåer är tillräcklig och att ett särskilt villkor i denna del är obehövligt.

Vidare vill Försvarsmakten hänvisa till provotidsutredningen den 30 mars 2004 när det gäller frågan om slutliga villkor. Det har i tillståndsbeslutet den 16 maj 2002 inte föreskrivits några provisoriska villkor under provotiden. De villkor, nummer 1-4, som angetts på sidan 2 i tillståndsbeslutet kan enbart tolkas som slutliga villkor. Enligt Försvarsmakten är det därför inte lagligen möjligt att nu föreskriva andra villkor än de som framgår av tillståndsbeslutet från 16 maj 2002. De ändringar som föreslagits av Försvarsmakten på sidan 3, andra och tredje styckena, i provotidsredovisningen den 30 juni 2003 torde dock vara möjliga.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Miljöbalkens mål och de allmänna hänsynsreglerna

Enligt 2 kap. 2 § MB skall alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (det sk. kunskapskravet).

Enligt 2 kap. 3 § MB skall alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (den sk. försiktighetsprincipen). I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Motivering av villkor

I Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2005:15) om buller från skjutbanor anges riktvärden för sådant buller. Riktvärdena är olika för skjutbanor byggda före år 1982 och nyare banor, dock skall värdet för nyare banor tillämpas om väsentlig ombyggnad av bana har skett efter år 1982. Länsstyrelsen anser att riktvärdena för nyare skjutbanor bör tillämpas för skjutbanorna på Enköpings närövningsfält eftersom väsentliga ombyggnader avseende kulfång och skjuthallar har skett efter år 1982. Eftersom verksamheten har funnits på platsen under lång tid och inga klagomål inkommit bör de högre värdena i intervallet kunna tillämpas. Enligt bullerutredningen från Försvarsmakten bör riktvärdet 70 dBAI (vardagar och dagtid helger) kunna innehållas förutom vid ett bostadshus vid skjutning med AK4 från bana G2. Denna fastighet ligger nära gränsen för riktvärdet även vid

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

7 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

skjutning med AK4 från bana G1. Bullerutredningen presenterar dock ett värsta fall av ljudutbredning, stående skjutning och medvind i alla riktningar, vilket ger en viss marginal då den förhärskande vindriktningen för Enköping är sydvästlig vind vilket ej är i denna fastighets riktning. Länsstyrelsen ser det som möjligt för Försvarmakten att kunna innehålla detta riktvärde på bana G1 samt att kunna anpassa verksamheten på bana G2 så att riktvärdet innehålls. Riktvärdet 65 dBAI (lördag-, söndag- och helgdagskvällar) påverkar ytterligare två fastigheter vid skjutning med AK4 från 200 m från både bana G1 och G2. Länsstyrelsen anser att detta inte borde begränsa verksamheten nämnvärt utan att det är rimligt att verksamheten planeras så att dessa värden kan hållas. Enligt beslutet den 16 maj 2002 har Länsstyrelsen under en prövotid skjutit upp fastställandet av slutliga villkor och skyddsåtgärder för buller och föreskrivit att Försvarmakten skall lämna in en bullerutredning och förslag till slutliga villkor härvidlag. Några provisoriska föreskrifter under utredningstiden föreskrevs däremot inte. Det finns enligt Länsstyrelsens uppfattning under sådana omständigheter inget formellt hinder mot att föreskriva om slutliga villkor med riktvärden för buller. Eftersom Försvarmakten ej lämnat in förslag på villkor anser Länsstyrelsen att Naturvårdsverkets riktlinjer härvidlag skall tillämpas i ärendet. Länsstyrelsen anser det ej ekonomiskt rimligt eller miljömässigt motiverat att anlägga fasta skjuthallar eftersom bullerutredningen visar att riktvärdena genom viss anpassning av verksamheten bör kunna hållas ändå. Dessutom förbättrar fasta skjuthallar endast dämpningen i bakåtriktningen och gör ej någon väsentlig skillnad för den i dag mest utsatta fastigheten.

Från avståndet 300 m finns ingen utredning eftersom skjutningen från detta avstånd är ringa. Länsstyrelsen anser det ej motiverat att bullerutredning från detta avstånd skall behöva redovisas. Det är inte heller motiverat med skjuthallar eftersom skjutningen från detta avstånd är begränsad. Försvarmakten skall dock i enlighet med lämnade uppgifter inte skjuta från 300 m fler än 10 ggr och med totalt maximalt 4 000 skott per år.

I april 1998 beslutade regeringen om riktlinjer för skottbuller från artilleri och andra tunga vapen. I ett område där fler än 100 skott per år avlossas och med en ljudnivå över 90 Lcx bör riktvärdet 95 dBLcx ej överskridas. Bullerutredningen från Försvarmakten visar att inga boende finns inom denna ljudnivå och Länsstyrelsen anser därför att det ej bör vara några problem att uppfylla detta villkor.

Eftersom den avsedda verksamheten vid den planerade akustiska skjutbanan G3 ej satts i gång före den 31 december 2005 har den delen i beslut den 16 maj 2002 förfallit enligt den föreskrivna igångsättningstiden. Villkor 4 i beslutet är således ej längre aktuellt och ska därför upphävas.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

8 (8)

2008-04-25

Dnr: 551-9846-03

Länsstyrelsens sammanfattade bedömning

Länsstyrelsen finner sammanfattningsvis att sökanden har redovisat de uppgifter som efterfrågades i provotidsredovisningen och tillräckligt underlag finns för att ställa slutgiltiga villkor för buller vid verksamheten. Villkoren är förenliga med miljöbalkens mål och allmänna hänsynsregler, varför skäl föreligger att fastställa kompletterande villkor för buller vid verksamheten.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Nacka tingsrätt, miljödomstolen, se bilaga 1.

Beslut om kungörelsedelgivning

Se bilaga 2.

Beslut i ärendet har fattats av miljöprövningsdelegationen. I beslutet har deltagits länsassessor Roger Gustafsson, ordförande, och miljöskyddshandläggare Ing-Marie Askaner, miljöskakunnig. Ärendet har föredragits av miljöskyddshandläggare Cajsa Hellstedt, miljöenheten.

Roger Gustafsson

Ing-Marie Askaner

BILAGA

1. Hur man överklagar
2. Beslut om kungörelsedelgivning

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Generalläkaren, Tillsyn, 107 85 Stockholm

Miljö- och byggnadsnämnden i Enköpings kommun, 745 80 Enköping

Kommunstyrelsen i Enköpings kommun, 745 80 Enköping

Fortifikationsverket, Kungsgatan 43, 631 89 Eskilstuna

Enköpings garnison, Upplands Regemente, Si/Fo47, Box 920, 745 25 Enköping